

EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE ETİK

TEMEL KAVRAMLAR–.....	2
FELSEFİ YAKLAŞIMLARA GÖRE ETİK–	6
DÜŞÜNÜRLERE GÖRE AHLAK/ETİK–	8
ETİK KURAMLAR–	13
ETİK TÜRLERİ–	17
ETİK SİSTEMLER–	19
ÖĞRETMENLİK MESLEK ETİĞİ–	21
ETİK LİDERLİK–	30
ETİK PROGRAM ÖGELERİ–	33
KAMU YÖNETİMİNDE ETİK–	34

TEMEL KAVRAMLAR

Etik

- ⦿ Ahlaki olanın özünü ve temellerini araştıran bilim, insan davranışları ile ilgili problemleri inceleyen felsefe dalıdır.

Etik Karar Verme

- ⦿ Birbiriyle çatışan alternatifler olduğu zamanlarda sistematik düşünerek ahlaki bakımdan en makul ve etik ilkelerle en uyumlu olanın tercih edilmesidir.

Etik Eğitimi

- ⦿ Bireylerin davranışlarına ahlaki açıdan katkı sağlamak amacıyla verilen eğitimidir.

Etik Sapma

- ⦿ Bireyin etik değerlere uygun olmayan seçeneği tercih etmesi durumudur.

Etik İhlali

- ⦿ Mesleki davranışları düzenleyen kuralların çiğnenmesidir.

Etik İkilem

- Etik davranışların ve ilkelerin uygulanması sırasında herhangi bir anlaşmazlığın olduğu durumlarda ortaya çıkan durumdur.

Etik Farkındalık

- Etik ikilem durumlarında hangi tutum, davranış veya ilkenin benimseneceği konusunda karar verme becerisine sahip olmaktır.

Etik Sorumluluk

- Belirli bir alandaki/bağlamdaki standartlara göre etik değerleri tanıma ve bunlara göre hareket etme yeteneğidir.

Ahlak

- İnsanların sosyal hayatlarında uymak zorunda oldukları davranış kuralları olarak tanımlanır. Ahlaki kurallar toplumdan topluma değişebilir. Bazen aynı toplum içinde farklı ahlaki kurallar olabilir.

Erdem

- ⦿ Bireyin dışsal kaynaklı herhangi bir baskıya maruz kalmadan gösterdiği özgün davranışlardır. Erdem kavramı; ölçülü ve dengeli davranma, aşırı uçlarda yer almama, orta yolu tercih etme, ruhsal olgunluk gibi anlamları da kapsar.

Vicdan

- ⦿ Bireyin kendi davranışlarını değerlendirmesini ve ahlaki olarak kendini dış etkilere bağlı olmaksızın yani kendiliğinden yargılamasını sağlayan içsel güçtür.

İyi

- ⦿ Ahlak, din ve etiğin inceleme alanına giren “iyi” kavramı; muhtemel davranışlar arasında seçim yapma durumunda kalan bireyin tercih etmesi gereken davranışı ifade eder.

Norm

- ⦿ Etik açıdan norm, bireyin davranışlarını değerlendirmede kullanılan ölçüt olarak tanımlanabilir. Ayrıca norm kavramı uyulması gereken kurallar anlamını da karşılamaktadır.

Karakter

- ⦿ Bireyi başkalarından ayıran temel belirti, bireyin davranış biçimlerini belirleyen kendine özgü yapı şeklinde tanımlanabilir.

Değerler

- ⦿ Bireyin hayatı boyunca çevreyle etkileşimi sonucunda ortaya çıkan davranışlarında ve ilişkilerinde üzerinde durduğu ve önem atfettiği ilkelere.

Etik Kodlar

- ⦿ Kurumların misyonları doğrultusunda şekillenmiş karar ve eylemlerdir. Kurumların işleyişinde var olan düzenlemeler ve insan haklarına karşı uymak zorunda olduğu sorumluluklardır. Etik kodlar söz konusu kuruluştaki tüm davranışları yöneten etik ilkeleri genel hatlarıyla ortaya koyar.

FELSEFİ YAKLAŞIMLARA GÖRE ETİK

Agapizm

Tüm ahlakın ana ilkesi ve kaynağı olarak sevgiyi yani "agape"yi gören felsefi anlayıştır. Dolayısıyla agapizmde evrensel ve mutlak etik ilkeler tek bir ana ilkeye indirgenebilir, düşüncesi hakimdir.

Hedonizm

Hayatın amacını haz almak ilkesine bağlayan felsefi anlayış olan hedonizme göre hayatın olduğu gibi etiğin de amacı hazdır. İnsan doğası gereği acıdankaçan ve hazza yönelen bir varlık olduğundan hazza ulaştıran eylemler iyi ve doğrudur.

Nihilizm

Hiçbir şeyin bilinemeyeceği ve hiçbir şeyin var olmadığını savunur. Etik kuralları ve değerleri reddeder.

Fatalizm

Her şeyin önceden doğaüstü bir güç tarafından belirlendiğini ve kimsenin bu yazgıyı değiştiremeyeceğini savunur. Kadercilik olarak da adlandırılan fatalizm insanın özgür olamayacağını ve ne kadar çaba harcarsa harcasın kendi iradesiyle bir şeyleri değiştiremeyeceğini savunur.

Egoizm

Herkesin kendi çıkarını takip etmesi gerektiğini ve kimsenin bir başkasına fayda sağlama zorunluluğunun bulunmadığını savunan felsefi anlayıştır. Bütün eylemleri kişisel temele indirger ve bu temelde açıklar.

Liberteryanizm

Bireysel özgürlüğü ve gönüllü işbirliğini ifade eder. Bireylerin yaşamlarını istedikleri gibi yaşama özgürlüğüne sahip olmaları durumunda başkalarının haklarına saygı duyacakları düşüncesini savunur.

DÜŞÜNÜRLERE GÖRE AHLAK/ETİK

Liberteryanizm

Bireysel özgürlüğü ve gönüllü işbirliğini ifade eder. Bireylerin yaşamlarını istedikleri gibi yaşama özgürlüğüne sahip olmaları durumunda başkalarının haklarına saygı duyacakları düşüncesini savunur.

Diogenes

Doğal, sade yaşamı savunur, yerleşik ahlak kurallarını reddeder.

İnsanın amacı, kendine yetmektir.

Ahlaki davranış, dış dünyanın imkanlarına sırt çevirebilmektir.

Epicuros

Haz veren şey, ahlaken iyidir.

Acıdan kaçmayı hedefler.

Doğaya uygun davranmak

Nietzsche

Sadece güçlü olan hayatta kalır, bu nedenle insan gücü istemelidir.

Akılcılığa ve toplumculuğa karşı çıkar, bireyciliği ve nihilizmi savunur.

Hiçbir şey bilinemez, hiçbir şey yoktur.

Farabi

Ahlak felsefesinin amacı, insanın akıyla faal akıl düzeyine yükselmesi ve ruhsal pay almasıdır.

İnsanı anlamak, evreni anlamaktır.

Evreni anlayan, mutluluğu bulur.

Kant

Ödev ahlakını savunur.

Ödev olması nedeniyle başka koşul gözetilmeksizin yapılan davranış, ahlakidir.

Ahlaki iyi niyet ve ödev ilkelerine dayandırır.

Gazali

Ahlak felsefesinin amacı, Tanrı'ya giden yolu bulmaktır.

Hakikate, kalp gözünün açıklığıyla ulaşılabilir.

Hakikat kavramı önemli yer tutar.

Sartre

İnsan özsüz doğar; ama özünü gerçekleştirecek olanaklara sahiptir.

İnsan, özgürleşmeli ve kendi değerlerini kendisi yaratmalıdır.

Hiçbir değer, kendiliğinden iyi veya kötü değildir.

Mevlana

Tanrı'yla bütünleşmenin ve maddi zevkleri yenmenin tek yolu, sevgidir.

Sevgi, güçtür.

Varlığın birliğine ve bilincine ancak Tanrısal ögelerle ulaşılabilir.

Platon

Ahlak, iyi ideasına ulaşmakla mümkündür.

Mutluluğun kaynağı, en iyi olan, en iyinin kaynağı ise erdemlerdir (adalet ve doğruluk).

Devlet, toplumsal mutluluğun anahtarıdır. Devleti filozoflar yönetmelidir.

Sokrates

Ahlaki davranış, bilgiyle ilgilidir

Bilginin önemine yaptığı vurgu nedeniyle eğitim özel bir yere sahiptir.

Değerler, evrenseldir; değişmez ve öğretilebilir.

Yunus Emre

İnsanın amacı Tanrı nezdindeki mutluluğa ermektir.

Ahlaki davranış, insanın kendine yakışmayandan uzak durarak yaratılışındaki özüne dönmesidir.

Hoşgörü, insanlık, sadakat, vefa, yardımseverlik, fedakarlık, sabır gibi değerlerin üzerinde durur.

ETİK KURAMLAR

Sezgici Kuram

- ⦿ Ahlaki bir özelliğin ya da ahlaki bir doğrunun hiçbir aracıya konu olmaksızın dolaysız bir biçimde kendiliğinden görülebileceğini savunur.
- ⦿ Belli türden şeylerin, durumların, ilişkilerin ya da yapıp etmelerin “yaratılıştan iyi” olduklarının bilgisine doğrudan sahip olduğumuzu öne süren etik kuramıdır.
- ⦿ Sezginin bize ahlaki doğrulara, neyi yapıp neyi yapmamamız gerektiğine ilişkin doğrulara ulaşmanın yolunu gösteren özel bir yeri olduğunu savunur.

Teleolojik (Sonuççu) Kuram

- ⦿ Yarar maliyet karşılaştırması ile karar vermede en yüksek yararı sağlayacak seçeneğin doğru olduğu ilkesine dayanır.
- ⦿ “Eylemden en iyi sonucu elde etmek için ne yapmalıyım?” sorusuna yanıt aranır.
- ⦿ Bir eylemin doğruluğu, mümkün olduğu kadar fazla insanın mutlu olmasını sağlamasına bağlıdır.
- ⦿ İki türü vardır:

Bireyci Yaklaşım: Aynı zamanda egoizm olarak adlandırılan bireyci yaklaşım, doğrunun uzun dönemde bireye yarar sağlayan davranış ya da yaklaşım biçimi olduğunu kabul etmektedir. Bu yaklaşıma göre, bireyler kendilerine uzun dönemde en önemli avantajı sağlayacak duruma göre karar verirler. Bu davranış modelinde önemli olan nokta, bireyin kendisi için iyi-kötü değerlendirmesinde kendisine en üstün yararı sağlayan sonuçtur. Her birey kendi çıkarlarını öne çıkarma güdüsüyle hareket ettikçe genel çıkarlar da üste çıkacaktır. Bu da bir anlamda gelişme demektir. Ancak bu yaklaşım dürüstlük, doğruluk vb. kavramlar temeline oturduğu zaman gerçek anlamına ulaşır. Bu yaklaşımda bireysel yararın, bireysel çıkara dönüşmesi nedeniyle uygulamada sapmalar oluşmaktadır.

Yararcı Yaklaşım: Çok sayıda insana en fazla yararı sağlayacak kararın doğru karar olduğunu savunur. Öncelikle karardan etkilenecek taraflar için olası seçenekler değerlendirilir. Daha sonra, söz konusu taraflar içerisinde çoğunluğu oluşturan gruba en fazla tatmini ve yararı sağlayacak davranış biçimi esas alınır. Gerçek uygulamada bunların belirlenmesi zor olduğundan bu kavramların mümkün olduğunca basitleştirilmelidir.

Kazuistik (Örnek Olaya Dayalı) Kuram

- ⦿ Etik kuralların soyut olduğunu ve ancak somut bir olaya uygulanınca ortaya çıkabileceğini savunur.
- ⦿ Uygulamalı ve pratik çözümlere dayalı bir etik anlayışı ortaya koyar.
- ⦿ Ahlaki olarak ikilem içeren durumların belirli ve analiz edilmiş bazı örnek olaylardaki gerçekliklere bakılarak değerlendirilmesini öngörür.

Deontolojik (Kural Temelli) Kuram

- ⦿ Bir davranışın iyi ya da kötü olarak tanımlanabilmesi için çoğunluk gösterge olarak alınamaz.
- ⦿ Çoğunluğun ya da en yüksek yararın söz konusu olmadığı durumlarda da tanınması gereken haklar ve yükümlülükler olduğunu savunur. Başkalarının sana karşı nasıl davranmasını istiyorsan sen de o şekilde davranmalısın” göre temellendirilmektedir.
- ⦿ Otoriteye uygunluk ve devlete hizmet amaçlanır. İki türü vardır:

Ahlak ve Haklar Yaklaşımı: Bireylerin irade, gizlilik, güvenlik, gelişme, yaşama gibi hakları ve özgürlüklerinin bulunduğu bu hak ve özgürlüklerin ise kişinin kararlarında göz ardı edilemeyecek değişkenler olduğu esasına dayanır. İlgili kurum ya da kuruluşlar meslek ahlakını ilgilendiren bir konuda karar alırken, toplumdaki diğer kişilerin haklarını ihlal etmemeye dikkat etmek zorundadırlar.

Adaletçi Yaklaşım: Eşitlik, adalet ve tarafsızlık kavramlarını temele alır.

ETİK TÜRLERİ

Metaetik (Analitik Yaklaşım)	Normatif Etik	Uygulamalı Etik
Etik hüküm ve tavırların doğasını inceler.	Doğruyu yanlıştan ayıracak pratik ahlak standartlarını ve ahlaklı bir hayatın nasıl yaşanacağını bulmaya çalışır.	Belli özel alanlarda ortaya çıkan etik sorunların tartışılması için kriterler oluşturmayla ilgilenir.
Ahlak bilgisinin ne tür bir bilgi olduğunu, onun temeli, doğasını ve yapısını araştırır.	Eylemlere rehberlik sağlamayı amaçlar. Ahlaki eylemlerimizin içeriğine karar vermemizle ilgilenir.	Özel alanlarda belirlenen kriterlerin insan davranışlarında uygulanmasına odaklanır.
"İyi nedir?", "Kötü nedir?" gibi sorulara yanıt arar.	"Ne yapmalı?", "Nasıl yaşamalı?", "Nasıl bir insan olmalı?" gibi sorulara yanıt arar.	Soyut etik kavramların, uygulanması yoluyla somutlaştırılmasıdır.

Etik İlkelerin Geliştirilmesinde Temel Alınan Yaklaşımlar

Hakkaniyet İlkesi: Kararların tutarlı ve objektif gerekçelere dayanmasını ister.

Faydacılık İlkesi: Herkes için en iyi olacağı düşünülen kararın verilmesi beklenir.

İnsan Hakları İlkesi: Temel insan haklarını ölçü alır ve bireylerin varlığı üzerine odaklaşır.

Bireysellik İlkesi: Bireyin temel amaçlarının kendi kazançlarını arttırmak olduğu gerçeğini vurgular.

ETİK SİSTEMLER

Amaçlanan Sonuç Etiği (Faydacı Etik) (Machiavelli)

Faydacılık olarak da bilinir. Eylemin ahlaki doğruluğu, amaçlanan sonuçlar tarafından belirlenir. "Eylem yararlı mı?" sorusuna yanıt aranır.

Kural Etiği (Kant)

Eylemin ahlaki doğruluğu, standartlar ve yasalar tarafından belirlenir. "Eylem toplumsal kurallara, yasalara uygun mu?" sorusuna yanıt aranır.

Toplumsal Sözleşme Etiği (Rousseau)

Eylemin ahlaki doğruluğu, belli bir toplumun normları ve gelenekleri tarafından belirlenir. "Birey toplumsal ilke ve standartları benimsemiş mi?" sorusuna yanıt aranır.

Kişisel Etik (Buber)

Eylemin ahlaki doğruluğu, bireyin vicdanı tarafından belirlenir. "Eylem bireyin vicdanına huzur veriyor mu?" sorusuna yanıt aranır.

Sosyal Yaşam Etiği

Eylemin ahlaki doğruluğu bireyin diğer insan ve canlılarla ilişkilerinde kurallara uymasıyla belirlenir.

ÖĞRETMENLİK MESLEK ETİĞİ

- ⦿ Meslekî Etik; bir meslek grubunun, mesleğe ilişkin olarak oluşturup koruduğu; meslek üyelerine emreden, onları belli bir şekilde davranmaya zorlayan; kişisel eğilimlerini sınırlayan; yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan; meslek içi rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan meslekî ilkeler bütünüdür.
- ⦿ Bir örgüt içinde etiğin kurumsallaşması için örgütün genel değerler sistemi ve hedeflerini açıklamak, verilen kararların uygunluğu için rehber görevi üstlenen mekanizmayı anlatmak etik ilkeleri kavramını ifade eder.

Öğretmenlik Meslek Etiği İlkeleri

Profesyonellik: Öğretmenin yeterlilik sahibi olmasını ifade eder.

Hizmette sorumluluk: Öğretmenin bir kamu hizmeti olarak eğitimde üzerine düşen sorumluluğun farkında olmasını ve buna uygun hareket etmesini ifade eder.

Adalet: Öğretmenin her türlü eyleminde adil olma ve öğrenciler arasındaki ilişkilerinde adaleti sağlama sorumluluğunu ifade eder.

Eşitlik: Yararların, sıkıntıların, hizmetlerin dağıtılmasında uygulanacak sınırların belirlenmesini içerir.

Sağlıklı ve güvenli bir ortam sağlanması: Öğretmenin sınıf ortamında düzen ve disiplini sağlayarak öğrenci sağlığını ve güvenliğini tehdit edecek her türlü unsurun ortadan kaldırılmasını güvence altına alma sorumluluğunu ifade eder.

Yolsuzluk yapmamak: Öğretmenin öğretmenlik mesleğini, kişisel çıkar sağlamaya araç olarak kullanmama sorumluluğunu ifade eder.

Dürüstlük, doğruluk ve güven: Öğretmenin tüm paydaşlarla ilişkilerinde içten ve dürüst davranma yükümlülüğünü ifade eder.

Tarafsızlık: Kişinin bireyleri ya da nesneleri oldukları gibi görebilmesi ve bu görüntüyü bireyin kendi istek ve korkuları ile oluşturduğu görüntüden ayırabilmesidir.

Mesleki bağlılık ve bilgi - becerilerin güncellenmesi: Örgütsel bağlılık, iş görenlerin örgüt üyeliklerini sürdürmeleri ve örgütte kalmak istemeleridir. Öğretmenlerin değişen bilgi ve becerileri takip edebilmesidir.

Saygı: Öğretmenin, öğrenci, veli ve meslektaşlarının varlığına, bütünlüğüne değer verme, saygı gösterme yükümlülüğünü ifade eder.

Kaynakların etkin kullanımı: Öğretmenin kurumsal ve kamusal kaynakları en verimle şekilde amaçlara uygun olarak kullanmasını ifade eder.

Mesleğe yaraşırılık: Öğretmenin yürüttüğü mesleğin gereklerine uygun hareket etmesini ifade eder.

Ehliyet, liyakat ve özen: Kişinin, üstlendiği görevi standartlara uygun olarak etkili ve yetkin bir biçimde yerine getirmesini ifade eder.

Etik Dışı Davranışlar

Ayrımcılık: Bir kişiye ya da bir grup insana karşı, geçerli bir nedene bağlı olmadan, etnik köken, cinsiyet, din veya dünya görüşü, engellilik, yaş ya da cinsel kimlik gibi özelliklere bağlı olarak ortaya çıkan zarar verici davranıştır.

Yıldırma: Bir üstün; astlarını sürekli eleştirme, kabadayılık ve baskı gibi davranışlarla performans kaybına sürüklemesi şeklinde tanımlanabilir.

Sömürü: Yöneticinin çoğu zaman çıkar sağlamaya yönelik olarak insan kaynağını veya nesneleri adaletsiz kullanmasıdır. Bazı durumlarda sömürülen kişi, çıkarını devam ettirmek için bu duruma rıza gösterebilir ya da kendisi böyle istiyormuş gibi bir algı oluşturabilir.

Bencillik: Yöneticinin grup bilincinden yoksun olarak sadece kendi çıkarını ön plana çıkarması, başkaları zarar görecektir olsa bile kendi gereksinimlerini karşılamayı önemsemesidir.

Yolsuzluk: Bir çıkar karşılığında yöneticinin kamu mallarını ya da yetkilerini hukuka aykırı olarak kullanmasıdır.

Kötü alışkanlıklar: Genellikle bireysel olarak düşünülen alkol, sigara, kumar gibi alışkanlıkların kamu alanına taşınması yani gençlerin ve çocukların gözü önünde sergilenmesi sakıncalıdır.

Dogmatik davranış: Bireyin kendini yenileyememesine neden olan bu davranışlar yöneticinin mesleğinde edindiği inançlara ve benimsediği ilkelere kopamayacak derecede bağlı olmasıyla ilgilidir.

Görev ve yetkinin kötüye kullanımı: Yöneticiye verilen yetkinin görev alanı ve kapsamı dışında, kamu hizmeti amacı taşımadan kullanılmasıdır.

Yaranma: Başarının karşılığı olarak yöneticinin beklediği ya da bir başarısızlığı kapatma amacına yönelik olarak astların uyguladığı yaranma davranışı yöneticinin karar verme mekanizmasını olumsuz etkileyen bir atmosfer yaratır.

Dedikodu: İletişimi olumsuz etkileyen ve gergin bir hava yaratan dedikodu bireylerin gerçekliğini araştırmadan karşıdaki kişileri suçlaması, kötülemesi, kınamasıdır. Zaman ve enerji kaybına neden olur.

Kayıрма: Genellikle maddi olmayan bir nedenden (akrabalık, aile, nüfus sahibi **bir kişinin** etkisi...) dolayı bazı kişilere kamu işlerinde haksız yere kolaylıklar sağlamak, ayrıcalık tanımak şeklinde tanımlanabilir.

Hakaret: Yöneticinin, karşıdaki kişinin kişiliğini zedeleyici, onu küçük düşüren sözlü tacizi şeklinde tanımlanabilir.

Zimmet: Yöneticinin maddi değeri olan (para, kamusal kaynak) bir kamusal unsuru yasalara aykırı yollardan üzerine geçirmesi, kişisel çıkarı için harcamasıdır.

Rüşvet: Yaptırılmak istenen bir işte yasa dışı kolaylık ve çabukluk sağlanması için yöneticiye mal veya para olarak sağlanan çıkardır.

Şiddet: Duygu ve davranışta aşırılık, kaba ve sert davranış, kaba kuvvet uygulama şeklinde bir anlam kapsamına sahiptir.

Baskı: Yöneticinin; astların hak ve özgürlüklerini kısıtlayarak onları zor bir durumda bırakması, hükmetmesi olarak tanımlanabilir.

Taciz: Bedensel ve cinsel taciz olarak karşımıza çıkan bu kavram fiziksel şiddet içeren davranışları ve hem sözlü hem fiziksel rahatsız etmeleri kapsar.

İhmal: Görevin savsaklanması, boşlanması, göreve gereken özenin ve ilginin gösterilmesi şeklinde tanımlanabilir.

Yobazlık-bağnazlık: İnanç ve düşünce bakımından kendi doğruları dışında doğru olabileceğini kabul etmeme, zıt düşüncelere sahip kişilere saldırganca bir tutum sergileme demektir. Bu kişiler gelişmeye açık değildir.

Etik Dışı Davranışların Sonuçları

Bireysel Sonuçlar	Kurumsal Sonuçlar	Toplumsal Sonuçlar
Saygınlığını yitirme	Örgütsel bağlılığın zayıflaması	Yozlaşmanın kurumsallaştırılması
İşini kaybetme	Müşteri kaybetme	Etik değerlerin önemini kaybetmesi
Öz saygısını yitirme	Kurum içi iletişimin bozulması	Anemik davranışların yaygınlaşması
Kişisel imajın /benliğin bozulması	İşbirliğinin zayıflaması	Bir kişiye olan iyi veya kötü davranışımızın sonucu o kişinin de aynı davranışı yapması
Güvenilirliğini yitirme	İmaj zedelenmesi	
Toplumdan soyutlanma	Grup çalışmalarının etkililiğini kaybetmesi	
Meslektaşlarla ilişkilerin bozulması		

Etik Dışı Davranışların Gerekçelendirilmesinde Kullanılan Yaklaşımlar

⦿ Etik dışı bir davranış icra edilirken kişiler genellikle mantığa bürüme savunma mekanizmasını kullanarak çeşitli ussallaştırma (akla uygun hale getirme, geçerli gerekçe üretme) yoluna giderler. Bu süreçte öne sürülen gerekçelere şu örnekler verilebilir:

- ⦿ “Gerekli ise etiktir.”
- ⦿ “Kim görecek/fark edecek?”
- ⦿ “Bu işin doğasında var.”
- ⦿ “Bunu yapmam tarafsızlığımı yitirdiğim anlamına gelmez.”
- ⦿ “Hak ettiğimi alamıyorum.”
- ⦿ “Yasal ve izin verilebilir ise etiktir.”
- ⦿ “Sadece senin için yapıyorum.”
- ⦿ “Kimse bir zarar görmeyecek.”
- ⦿ “Bana ne yapıldıysa ben de aynısını yapıyorum.”
- ⦿ “Bu, herkesin yararına.”
- ⦿ “Herkes yapıyor.”
- ⦿ “Nasıl olsa benim bir kazancım yok.”

ETİK LİDERLİK

- ⦿ Liderin örgütün amaçlarını ve gerekliliklerini yerine getirirken var olan yasal düzenlemeler ve politikaların yanı sıra mesleki etik ilkelere de uygun davranışlar sergilemesidir.

Etik liderler;

- ▶ Değerler ve etik konusunda eğitimler düzenlemeli,
- ▶ Değerler ve ilkeler çerçevesinde kararlar vermeli,
- ▶ Değerleri ve etik bilinci oluşturmali,
- ▶ İnisiyatif almayı desteklemeli,
- ▶ Sorumlulukları paylaştırmalı,
- ▶ İstikrarlı bir değişime odaklanmalı,
- ▶ İşe alım ve terfilerde etik değerlere sahip olanları önceliklendirmeli,
- ▶ Politika ve uygulamaların uyumlu olmasına özen göstermeli,
- ▶ Algılara dikkat etmeli,
- ▶ Diğerlerine rol model olmalıdırlar.

ETİK LİDERLİK TÜRLERİ

Hizmete Yönelik Liderlik

- ✓ Hizmet etmeye karşı doğal bir duyguya sahip olan, bunu bir değer ve sorumluluk olarak gören liderlik türü.
- ✓ Örnek alınmaları nedeniyle hem yöneticide hem de öğretmenlerde bulunması beklenir.

Otantik Liderlik

- ✓ İzlediği yöntemlerle değil, güvenilirlik ve yetinliğiyle ayırt edilen liderlik türü.
- ✓ Otantik lider; etkili karar verme becerisine, sıradışı yaklaşımlara, sezgisel karar verme becerilerine sahiptir.

İlke-Merkezli Liderlik

- ✓ Ceza alınmayacağını bilse bile doğal yasaların çiğnenemeyeceği ilkesine dayanan liderlik türü.
- ✓ İlke merkezli lider, kabul edilebilir örgütsel davranış standartları oluşturmak için ilkeler belirler, bunları örgüt kültürünün parçası haline getirir.

ETİK KARAR VERME SÜREÇLERİ

1. Sorun üzerinde derinlemesine düşünme

2. Sorunun-/Amacı tanımlama

3. Gerçekleri bilme

4. Seçenekleri geliştirme

5. Eylemin sonuçlarını göz önünde bulundurma

6. Seçme ve karar verme

7. Gözden geçirme ve değerlendirme

ETİK PROGRAM ÖGELERİ

- ⦿ Etik kurul (Kurum içi standart ve prosedürlerin etik standartlara uygunluğunu gözetken kurul)
- ⦿ Misyon ve vizyon ifadeleri
- ⦿ Değerler
- ⦿ Etik kod (Çalışanların hangi davranışlarının kabul edilebilir olduğuna ilişkin yol gösterici niteliğinde, meslek ya da örgüt tarafından belirlenen resmi ifadeler)
- ⦿ Yardım, destek hatları
- ⦿ Bildirim hatları
- ⦿ Etiğe uygun davranışın ödüllendirilmesi
- ⦿ Etik eğitimi
- ⦿ Beyan sistemleri

KAMU YÖNETİMİNDE ETİK

- ⦿ Kamu etiği, yönetim alanında doğru davranışlara ulaşmak için gerekli ilke ve standartlardır. Etik yönetimi ise bir kamu kuruluşunda yapılan işlerin bütün yönlerine eşlik eden etik duyarlık ve bilinç yaratmaya dönük kamu yöneticilerinin yaptığı sistemli ve tutarlı eylemler bütünüdür.
- ⦿ OECD'ye göre etik altyapının 8 temel ögesi vardır:
 - ▶ Etkili yasal çerçeve
 - ▶ Siyasal kararlılık
 - ▶ Etkili hesap verme mekanizmaları
 - ▶ Uygulanabilir davranış kuralları
 - ▶ Mesleki sosyalleşme mekanizmaları
 - ▶ Uygun çalışma koşulları
 - ▶ Etik konusunda koordinasyon sağlayan bir kuruluşun varlığı
 - ▶ Kamu görevlilerini denetleyen bir sivil toplumun varlığı

KAMU GÖREVLİLERİ ETİK DAVRANIŞ İLKELERİYLE BAŞVURU USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİĞE GÖRE ETİK DAVRANIŞ İLKELERİ

- ⦿ Görevin yerine getirilmesinde kamu hizmeti bilinci
- ⦿ Halka hizmet bilinci
- ⦿ Hizmet standartlarına uyma
- ⦿ Amaç ve misyona bağlılık
- ⦿ Dürüstlük ve tarafsızlık
- ⦿ Saygınlık ve güven
- ⦿ Nezaket ve saygı
- ⦿ Yetkili makamlara bildirim
- ⦿ Çıkar çatışmasından kaçınma
- ⦿ Görev ve yetkilerin menfaat sağlamak amacıyla kullanılmaması
- ⦿ Hediye alma ve menfaat sağlama yasağı
- ⦿ Kamu mallarının ve kaynaklarının kullanımı

- ⦿ Savurganlıktan kaçınma
- ⦿ Bağlayıcı açıklamalar ve gerçek dışı beyandan kaçınma
- ⦿ Bilgi verme, saydamlık ve katılımcılık
- ⦿ Yöneticinin hesap verme sorumluluğu
- ⦿ Eski kamu görevlileriyle ilişkiler
- ⦿ Mal bildiriminde bulunma